

زندگی آبی خاکی

آشنایی با دوزیستان ایران

محمد کرام‌الدینی

یکی از جالب‌ترین موجوداتی که ممکن است سر راه خود بیابید، قورباغه‌ای است که جست‌وخیزکنان از شما دور می‌شود، به درون آب شیرجه می‌زند و ناپدید می‌شود. قورباغه یکی از چند نوع دوزیستی است که در ایران زندگی می‌کنند. دوزیستان معمولاً دوره نوزادی را در آب و بزرگسالی را در خشکی می‌گذرانند. به همین سبب آن‌ها را رابط بین زندگی آب و خشکی می‌دانند. در واقع، فرار تنها راه دفاع قورباغه در برابر خطر است. به همین سبب تعداد و تنوع این جان‌داران مفید در جهان اندک است. شاید به این فکر افتاده باشید که قورباغه چه فایده‌ای دارد که ما آن را مفید معرفی می‌کنیم! قورباغه‌ها غذای چرب و نرم و بی‌دردسری برای بسیاری از موجودات زنده دیگرند و به این علت باعث ادامه چرخه‌های زندگی می‌شوند. دوزیستان بیشتر حشره‌خوارند و به این علت با خوردن حشرات آفت، دوست باغ‌داران و کشاورزان به‌شمار می‌روند. به علاوه، چون این جانور آفریده خداست و خداوند هیچ موجودی را بی‌هوده نیافریده، لازم است از آن‌ها حمایت و از نابودی‌شان جلوگیری کنیم.

وزغ بلوچی

آیا می‌دانید فرق وزغ با قورباغه در چیست؟ پوست بدن قورباغه‌ها همیشه باید مرطوب باشد تا بتوانند از راه آن تنفس کنند. اگر پوست بدن قورباغه خشک شود، از خفگی می‌میرد. اما وزغ‌ها پوست خشک‌تری دارند و می‌توانند در محیط‌های خشک و دور از آب زندگی کنند. روی پوست بدن وزغ‌ها غده‌هایی به شکل زگیل وجود دارد که موادی ترشح می‌کنند. وزغ بلوچی وزغ کمیابی است که فقط در استان‌های بلوچستان، کرمان، هرمزگان ایران و نیز در پاکستان زندگی می‌کند. پوست زیتونی رنگ آن صاف‌تر از دیگر وزغ‌هاست و زگیل‌های کمتری دارد.

سوسمار یا دوزیست؟

سوسمارها خزنده‌اند و معمولاً دور از آب زندگی می‌کنند. اما دوزیستان در آب متولد می‌شوند. ابتدا مانند ماهی با آبشش تنفس می‌کنند، اما بعداً آبشش‌های آن‌ها به شش تبدیل می‌شود و به خشکی می‌آیند؛ اگرچه باید برای تولیدمثل به آب باز گردند. اکنون به این سمندر زیبای لرستانی توجه کنید. اشتباه نکنید! سمندر سوسمار نیست، بلکه در واقع دوزیست و خویشاوند قورباغه است. سمندر لرستانی جانوری بسیار زیبا و در عین حال بسیار کمیاب است. به‌طور طبیعی در هیچ جای جهان یافت نمی‌شود، مگر تعداد حدود ۱۰۰۰ عدد در مساحتی در حدود ۱۰ کیلومتر مربع در کوه‌های زاگرس. بنابراین، این جانور زیبا، بومی ایران است و شدیداً در خطر نابودی. طول بدن سمندر لرستانی در حدود ۱۳ سانتی‌متر است. سطح شکمی نارنجی رنگ دارد. روی پشت آن لکه‌های به‌هم پیوسته سیاه‌رنگ و یک خط نارنجی روی ستون مهره‌های آن وجود دارد. زیبایی این جانور سبب نابودی بیشتر آن شده است. برخی به‌صورت غیرقانونی آن را در آکواریوم‌فروشی‌ها می‌فروشند و گاه برای بازار گرمی بیشتر و نیز فرار از قانون، نامی خارجی ولی نادرست بر آن می‌نهند.

قورباغه مردابی

قورباغه مردابی یکی از بزرگ‌ترین قورباغه‌هاست که وزن آن حدود نیم کیلوگرم است. اندازه طول بدن نرها حدود ۱۲ سانتی‌متر است، اما ماده‌ها بزرگ‌ترند و طول بدن آن‌ها به ۱۷ سانتی‌متر می‌رسد.

قورباغه سبز درختی

طول بدن قورباغه سبز درختی حدود پنج سانتی‌متر است. اگرچه این قورباغه کوچک‌ترین قورباغه ایران است، اما بلندترین صدا را دارد. با دست‌ها و پاها چسبناک به راحتی از درختان بالا می‌رود. این جانور حشرات آفت را می‌خورد و از این راه به کمک کشاورزان و باغداران می‌آید. خوش‌بختانه تعداد این جانور فراوان و به اندازه‌ای است که نیاز به حفاظت خاصی ندارد.

